

Nr 65.

Av herr **Lovén**, *angående inrättande av ett riksbankens avdelningskontor i Hälsingborg.*

I motion till fjolårets riksdag hemställde undertecknad och Bergström, att riksdagen skulle besluta inrättandet av ett riksbankens avdelningskontor i Hälsingborg, men motionen blev, sedan bankofullmäktige avstyrkt bifall till densamma, av riksdagen avslagen. Fullmäktiges avstyrkande ståndpunkt motiverades uteslutande därmed att den dåvarande tidpunkten icke syntes fullmäktige "lämplig för nya avdelningskontor" — det gällde dock blott *ett* sådant kontor. "Minskningen av sedeleirkulationen samt av kontorens rediskontering" voro, enligt fullmäktiges mening, tecken på tillbakagång i den allmänna affärsrörelsen inom landet.

När jag nu åter för fram frågan om inrättandet av ett riksbankskontor i Hälsingborg, är denna upprepning icke föranledd av att nyssnämnda konjunkturtecken bebåda bättre tider — så är nämligen icke fallet — utan anledningen till att jag icke vill släppa denna fråga beror i icke ringa mån därpå, att det för mig och för åtskilliga av näringslivets representanter i Hälsingborg synes vara en självklar sak, att riksbanken bör bereda Hälsingborg, landets *femte stad* (i vissa avseenden t. o. m. dess fjärde) förmånen av ett bankens avdelningskontor. Därtill har jag i detta förslag flyttat tidpunkten för kontorets inrättande till år 1928, varigenom fullmäktige eventuellt lättare kunna acceptera den förstärkning av den svenska riksbankens organisation, som förslaget enligt min uppfattning innebär.

Beträffande den närmare motiveringen för ett riksbankskontors inrättande i Hälsingborg anhåller jag, under hänvisning till förutnämnda fjolårsmotion, få ytterligare anföra följande.

Enligt senast tillgänglig statistik är Hälsingborg till folkmängden (med över 52,000 inv.) landets femte stad; i fråga om bevillningstaxerad inkomst av fabriksindustri år 1924 likaledes den femte i ordningen och i fråga om till bevillning taxerad inkomst år 1925 till och med landets fjärde stad.

Överhuvudtaget är Hälsingborg en stad av sådana dimensioner, att det oberoende av konjunkturläget synes oss påkallat, att riksbanken därstädes blir representerad genom avdelningskontor. Samma uppfattning ha f. ö. riksbankens fullmäktige förut haft. Sålunda uttalade fullmäktige i skrivelse till 1904 års riksdag — efter att ha framhållit, hurusom riksbanken i ett och samma län borde kunna bli representerad genom mer än ett kontor — följande (yttrandet var föranlett av motion om kontors inrättande i Borås):

”I själva verket är detta fallet i mer än ett län och i vissa andra gives det utom residensstäderna orter, vilkas befolkningsförhållanden och affärsliv äro av beskaffenhet att kunna föranleda till anordnandet därstädes av ett riksbankskontor. Riksbankens verksamhet i och för sig fordrar visserligen icke för närvarande med nödvändighet, att nya avdelningskontor öppnas, sedan i varje län utom Stockholms dylika kontor blivit inrättade, men däremot torde det för affärslivet inom landet få anses fördelaktigt, om riksbankens verksamhet utsträcker till vissa mera betydande städer, och tillåta sig fullmäktige med avseende härpå erinra, att utom den i motionen framhållna staden Borås, följande städer kunna, från söder till norr räknat, nämnas såsom lämpliga platser för avdelningskontor av riksbanken, nämligen Hälsingborg, Norrköping, Eskilstuna och Sundsvall.”

Och bankoutskottet vid 1904 års riksdag konstaterade,

”att riksbanken genom inrättandet av avdelningskontor i vissa större städer, som voro centralpunkter för affärsliv och industri, skulle befordra sin uppgift att underlätta och reglera den allmänna rörelsen inom landet samt därigenom gagna både affärslivet och den enskilda bankrörelse, som kunde drivas på en dylik ort.”

Än mera intressant och belysande frågan om inrättande av nya riksbankskontor är ett uttalande från bankofullmäktige till bankoutskottet vid 1910 års riksdag i samband med förslag från fullmäktige om inrättande av ett avdelningskontor i Norrköping (vilket förslag även bifölls, varigenom Norrköpingskontoret blev det sista av riksbankens kontor hittills). Bankofullmäktige anförde bl. a.:

”Enligt fullmäktiges åsikt är det icke blott i allmänhetens utan även i riksbankens intresse, att bankens verksamhet utsträcker till de mera betydande affärscentra i landet. Även om en centralbank kan i många hänseenden betecknas såsom en bankernas bank i landet, har man dock insett nödvändigheten av att centralbanken, för att rätt kunna fylla sin uppgift som sådan och följa med affärslivets växlingar, jämväl uppehåller direkta förbindelser med industri och handel. Men för detta ändamål är det en förutsättning, att riksbanken skall genom egna organ vara representerad på de större affärsplatserna. I de flesta länder på kontinenten har denna tendens redan länge gjort sig gällande, och antalet avdelningskontor i de stora centralbankerna i Tyskland, Frankrike, Österrike m. fl. länder räknas därför i hundradetal.

Det senaste avdelningskontor, som i riksbanken inrättats, var i Sundsvall år 1905. Då fem år förflutit sedan dess, och den ekonomiska världskris, som utbröt år 1907, numera får anses vara i huvudsak över, om ock krisens verkningar ännu i vårt land på många sätt göra sig kännbara, samt riksbankens egen ställning är mer än vanligt stark, torde den nuvarande tidpunkten kunna betraktas såsom lämplig för utsträckandet av bankens verksamhet till en ny plats.”

Ovanstående uttalande får anses märkligt ur flera synpunkter.

För det första är det av intresse konstatera, att år 1910 var frih. Langenskiöld förste deputerad och nuvarande deputeraden Norberg deputerad för avdelningskontoren. Vilka åsikter man än i övrigt må hysa om frih. Langenskiölds allmänna politiska och ekonomiska uppfattning, lär det icke av någon förnekas, att han såsom deputerad förstod att markera riksbankens ställning som centralbank och förskaffa banken respekt inåt och utåt. Han torde — liksom väl till en början även hans efterträdare — i många stycken ha följt tyska förebilder, och i vilken hög grad det tyska bankväsendet bidragit att stärka det tyska näringslivet torde ju vara allmänt känt.

För det andra observerar man i det citerade uttalandet vad som framhålles om nödvändigheten för en centralbank att uppehålla direkta förbindelser med industri och handel, varför centralbanken även bör vara representerad å de större affärsplatserna.

Såsom jag påpekade i fjolårsmotionen har bankoutskottet tidigare haft anledning understryka önskvärdheten av att riksbanken uppehåller direkta förbindelser med näringslivet, d. v. s., samma ståndpunkt som bankofullmäktige intogo år 1910. Tyska riksbankens president, d:r Schacht, har senast i ett uttalande av okt. 1926 betonat ungefär detsamma. Reichsbank är bankernas bank, men samtidigt uppehåller banken kontakten med näringslivet. Icke minst inför den bankkoncentration, som alltjämt pågår i vårt land, förefaller det synnerligen önskvärt, att en affärsman i riksbanken kan få den växelkredit, varav han har behov, förutsatt att han i övrigt uppfyller de krav, centralbanken med fog kan framställa. En dylik, visserligen mycket begränsad konkurrens kan i någon mån utgöra ett nyttigt korrektiv mot de skadliga verkningarna av kartelltendenserna inom det privata bankväsendet. Hälsingborg är ett stort affärscentrum, och den anförda motiveringen talar starkt för att staden får möjlighet att begagna sig av ett riksbankskontors tjänster — samtidigt som riksbanken därigenom kommer i beröring med viktiga delar av vårt lands näringsliv. — Reichsbank hade vid utgången av 1925 icke mindre än 449 st. filialer av olika storlekstyper.

För det tredje finner man i det citerade fullmäktigeuttalandet en tydlig analogi med nuvarande situation. I båda fallen har vårt land passerat en svår ekonomisk kris, ehuru vi kanske nu hunnit bra mycket längre på tillfrisknandets väg än som 1910 var fallet. I båda fallen är riksbankens ställning stark, dock betydligt starkare nu än 1910. Bankens fonder utgöra för närvarande, avbetalningsfonden inberäknad, icke mindre än 100 miljoner kr. mot 75 miljoner år 1910.

Det ekonomiska livet fortlöper ju under omväxlande hög- och lågkonjunktur. Om vi än för närvarande befinna oss i en vågdal, torde vara befogat att antaga, att vi gå mot livligare rörelse. Den officiella publikationen "Ekonomisk översikt" konstaterade redan i augusti "en utveckling av den ekonomiska ställningen i övervägande gynnsam riktning", och i november fann samma publikation, "att det svenska näringslivets läge även under de sista månaderna i någon mån förbättrats". Andra auktoritativa uttalanden gå i samma riktning. Un-

der sådana förhållanden synes icke förefinnas anledning att förneka riksbanken den naturliga komplettering av dess organisation, som ett avdelningskontor i den stora affärsstaden Hälsingborg utgör — i all synnerhet icke, eftersom en dylik utvidgning, såsom det visades i fjolårsmotionen, icke kan väntas medföra någon olägenhet för riksbankens egen ekonomi.

För att emellertid giva bankofullmäktige tid att utarbeta planen för det nya kontoret, hemställer jag om ett Hälsingborgskontors inrättande men först under loppet av år 1928 och föreslår sålunda,

att riksdagen måtte besluta att giva bankofullmäktige i uppdrag att inkomma till bankoutsnittet vid 1928 års riksdag med utarbetat förslag om inrättandet av ett riksbankens avdelningskontor i Hälsingborg.

Stockholm den 18 januari 1927.

Carl Lovén.
